

Директорът на Държавна агенция „Архиви” (ДАА) Мартин Иванов откри днес изложбата „Война в ефира”, посветена на 60-годишнината от първото излъчване на български език на радиостанция „Свободна Европа”.

По ирония 22 години след политическите промени в България експозицията е изложена в Музея на МВР на ул. „Лавеле” 30, който до 1989 г. беше Музей на революционната бдителност, в който се излагаха на показ „успехите” на Държавна сигурност срещу враговете на БКП, сред които и западните радиостанции като „Свободна Европа”.

На откриването на изложбата присъства президентът Желю Желев, членове на комисията по досиетата, ръководствата на ДАА и на Музея на МВР, бивши сътрудници на радиостанцията като писателят Димитър Бочев и журналистът Владимир Костов.

Специални гости бяха бившите директори на Радио „Свободна Европа” Рос Джонсън и Робърт Джилет, както и дългогодишният директор по сигурността на радиостанцията Ричард Къмингс.

Изложбата е дело на обединените усилия на Държавна агенция „Архиви”, комисията по досиетата, Музея на МВР, СУ „Св. Климент Охридски”, Българска изследователска група за Студената война и Националния политехнически музей.

Написано от Христо Христов
Петък, 11 Ноември 2011 13:40

В експозицията мога да се видят за първи път лични вещи и записки на Христо Огнянов и Евгени Силянов, които са сред основателите на българската секция в радиостанцията, лични ленти на Желю Желев с аудио записи на предавания на „Свободна Европа” от края на 80-те години и др. .

Част от включените в изложбата документални материали са неизвестни и ще се покажат за първи път. Документите от Централния държавен архив разкриват „военната стратегия” на партията, която е реализирана от ДС. Документални свидетелствата за това са изложени от комисията по досиетата. Историята се обогатява и онагледява с материалите от Музея на МВР, от архива на Нов български университет и от Националния политехнически музей.

Как се създава радио „Свободна Европа”

През 1949 г. в САЩ е основан Комитетът за Свободна Европа. Той е учреден като частна организация, но с подкрепата на Държавния департамент и водещи американски експерти по външна политика. В рамките на този документ е създадена радиостанция „Свободна Европа”, чиято цел е да бъде алтернатива на медиите в страните, контролирани от СССР. Започнала дейността си през 1950 г. с един предавател, за кратко време радиостанцията обхваща страните от социалистическия лагер. Първото предаване е излъчено на 4 юли 1950 г. и е предназначено за Чехословакия. Следват предаванията за Румъния – 14 юли, Полша и Унгария – 4 август и България – 11 август. Президентът Айзенхауер поставя началото на обществена кампания за събиране на средства, която прераства в т. нар. „кръстоносен поход за свобода”.

Кампанията осигурява по 1 млн. долара годишно в бюджета на радиостанциите. След като през 1967 г. се разбира, че финансирането на радиостанциите минава през ЦРУ, президентът Джонсън със съгласието на Конгреса решава правителственото финансиране на радио „Свободна Европа” да продължи при пълна откритост и отчетност.

През 1976 г. е регистрирана единна корпорация между двете радиостанции. Сдружението е с идеална цел и определя обекта на дейността си като „независима, компетентна и отговорна журналистика, която да насърчава свободата на мнението и словото, да търси, получава и предава информация и идеи чрез всички информационни

Написано от Христо Христов
Петък, 11 Ноември 2011 13:40

средства, независимо от границите, в съгласие с чл. 18 от Всеобщата декларация за правата на човека”.

Политиката на радиостанцията

На практика „Свободна Европа” поема функциите на публична дипломация. Тя служи като заместител на средствата за масово осведомяване в Източна Европа, като им предлага нецензурирана и актуална информация за света и отделните страни. В съответствие с това съдържанието на програмите се групират в няколко основни раздели: 1. международни новини; 2. събития в СССР и Източна Европа; 3. отношения Изток-Запад и проблеми на европейската сигурност; 4. събития в страните на слушателя; 5. рецидиви на тоталитарните режими; 6. анализ на документи с политически и културен характер под забрана на цензурата в съответните страни.

Отдел „Пропаганда и агитация” на ЦК на БКП определя радиостанцията като „мощна американска пропагандна организация, която се субсидира от 1955 г. от Конгреса на САЩ чрез ЦРУ, а също и от големите американски монополи. В нея се концентрира главният идеологически удар срещу България, тя е предният пост на антикомунистическата и антибългарска пропаганда”. За Полша радиостанцията предава седмично 138 часа, за Унгария – 123, за Чехословакия – 123, за Румъния – 80, а за България – 55 часа. Програмата се базира на широка информация, анализира над 850 вестници и списания от Източния блок, прослушва над 60 радиостанции. Информационният масив на радиостанцията е огромен. В архива ѝ се съхраняват картони за около 250 000 български обекта – личности, предприятия, институции. В началото на 70-те години, Радиостанцията вече има 30 студия, разположени в различни страни, 17 от които в Мюнхен. Щатът на радиостанцията възлиза на повече от 1300 души.

Български сътрудници на „Свободна Европа”

Написано от Христо Христов
Петък, 11 Ноември 2011 13:40

По нареждане на Политбюро на ЦК на БКП Държавна сигурност организира заглушаване на радиостанцията, което не се оказва напълно успешно средство. Предаванията ѝ се слушат от българските граждани тайно, тъй като комунистическата власт ги е забранила, а неспазването предвижда затвор.

Сред по-известните сътрудници на „Свободна Европа” са поетът и публицист Христо Огнянов, Евгени Силянов, дипломатът и журналист Евгени Силянов, писателят Георги Марков (радиостанцията излъчва неговите задочни репортажи в периода 1975-1978 г.), писателят Димитър Инкьов, познат под псевдонима Велко Верин, политическият емигрант Петър Семерджиев, писателят Димитър Бочев, изменилият на ДС във Франция журналист Владимир Костов, писателяката и журналист Румяна Узунова и др.